

سروی وضعیت کاروبار

اتاق تجارت و صنایع افغانستان

حمل 1395

به همکاری اداره جی آی زید

سروری وضعیت کاروبار اتاق تجارت و صنایع افغانستان

حمل ۱۳۹۵

- در مقایسه با سروری قبلی متشبهترین در مورد آینده کاروبارشان نسبتاً خوشبین تر شده اند.
- با وجود بهبود اندک در وضعیت کاروبار، به استثنای بلخ هیچ یکی از ولایات سروری شده شاخص کاروبار مثبت نیست.
- فرمایشات در وضعیت خوبی قرار ندارد، اما نسبت به سروری قبلی بهبود نسبی دیده می شود.
- وضعیت امنیتی در قندهار، هرات، کابل و ننگرهار نسبت به سروری قبل اندکی بهتر شده اما تنها ولایت قندهار دارای شاخص امنیتی مثبت میباشد.
- تقاضا برای اصلاحات اداری به تدریج در سروری‌های اخیر افزایش یافته است.

الف. شرایط کاروبار

شرایط کاروبار شاخصی برای شناسایی سیر رشد تولید ناخالص داخلی می باشد. این شاخص معمولاً تغییرات در سطح تولید ناخالص داخلی را برای چند ماه آینده پیشبینی می کند، مشروط به اینکه درین مدت تغییر غیر قابل پیشبینی در شرایط کلی اقتصاد بوجود نیاید.

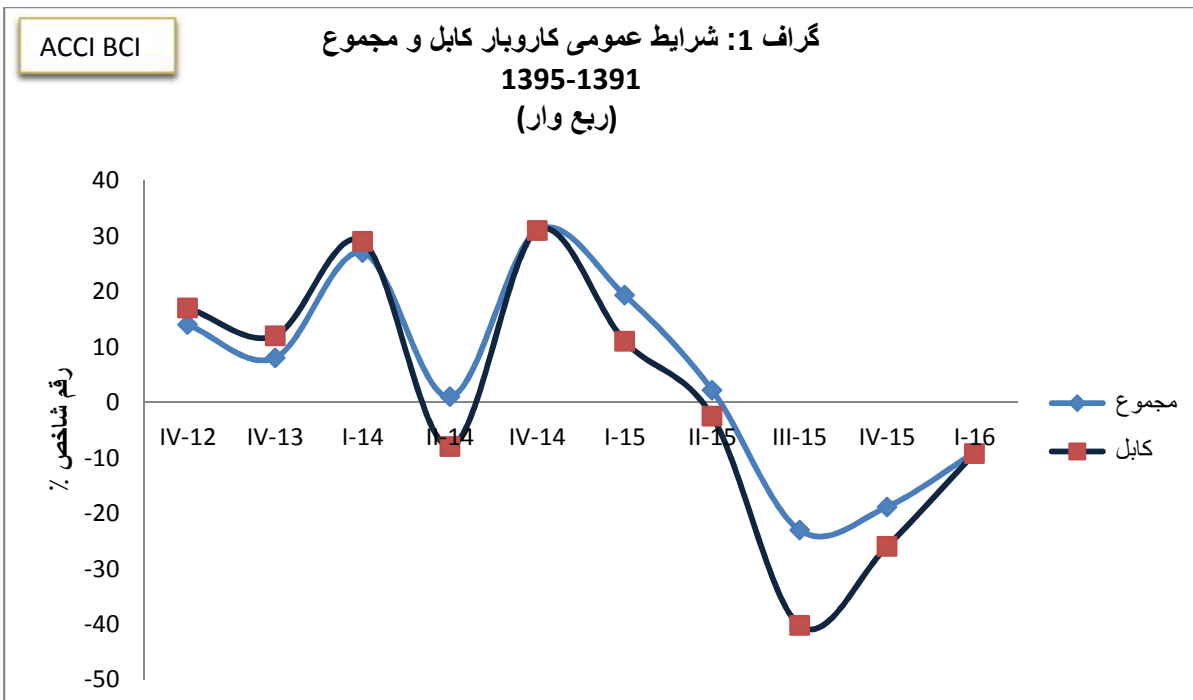
شاخص شرایط کاروبار بر قضاوت مسولان شرکت ها در مورد وضعیت کاروبار و انتظارات تجاری شان برای شش ماه آینده استوار است که با معیار پذیرفته شده بین المللی محاسبه می گردد (برای معلومات بیشتر به ضمیمه در پایان گزارش مراجعه کنید).

دامنه قیمت این شاخص ها بین مثبت 100 و منفی 100 می باشد، طوری که صفر به مفهوم عادی بوده و از صفر تا مثبت 100 شرایط مثبت کاروبار و از صفر تا منفی 100، شرایط منفی کاروبار تلقی می گردد.

الف.1- شرایط عمومی کاروبار و شرایط کاروبار به تفکیک هر ولایت:

شاخص شرایط عمومی کاروبار در ماه حمل 1395 برای کابل، بلخ، قندهار، ننگرهار و هرات در مجموع (-9.072) می باشد، در حالیکه در سروری قبلی این رقم (-18.865) بود. در مقایسه با سروری قبلی متشبهترین در مورد آینده کاروبارشان نسبتاً خوشبین تر شده اند.

در میان شرکت های سروری شده هنوز امیدواری وجود دارد که در ماه های آینده وضعیت کاروبارشان بهتر خواهد شد (35.89) ولی این شرکت ها از وضعیت کنونی خود شدیداً ناراضی اند (-54.11).

متشبهترین قندهار در این سروی در پایین ترین درجه رضایت قرار دارند و این در سروی های اخیر بی سابقه است. دلیل این سطح نازل رضایت در میان شرکت های سروی شده قندهار، کمبود شدید خوشبینی نسبت به آینده کاروبار شان می باشد. آنها وضعیت کنونی کاروبار خود را بهتر از کابل و ننگرهار میگویند اما نسبت به شش ماه آینده کارشان بدبین تر اند. پس از قندهار ولایات ننگرهار، هرات و کابل به ترتیب قرار دارند. متشبهترین بلخ برای شش ماه آینده خوشبین تر اند. طوری که در گراف (2) نشان داده شده است ولایات بلخ، کابل و هرات نسبت به دور قبلی سروی خوشبین تر شده و در وضعیت بهتر قرار دارند.¹ اما چنانکه در گراف ملاحظه می کنید، این خوشبینی نسبی بوده و هنوز شاخص عمومی کاروبار این ولایات، به استثنای بلخ، منفی می باشد.

بررسی و مقایسه ارقام چند سروی اخیر محیط کاروبار را بسیار بی ثبات و نامناسب نشان میدهد.

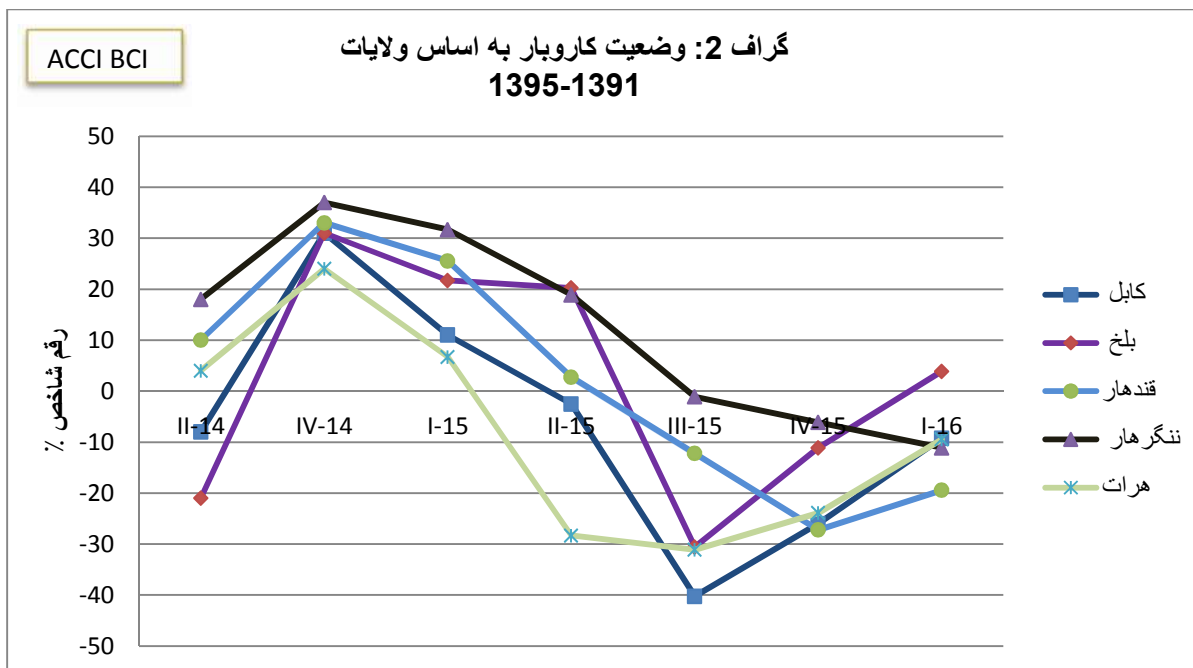
¹ مناطق تحت سروی به مرور زمان از دو زون کابل و بلخ به پنج زون مهم اقتصادی کشور ذیلاً افزایش یافته است:

IV-2012: کابل و بلخ

IV-2013: کابل، بلخ و قندهار

I-2014: کابل، بلخ، قندهار و ننگرهار

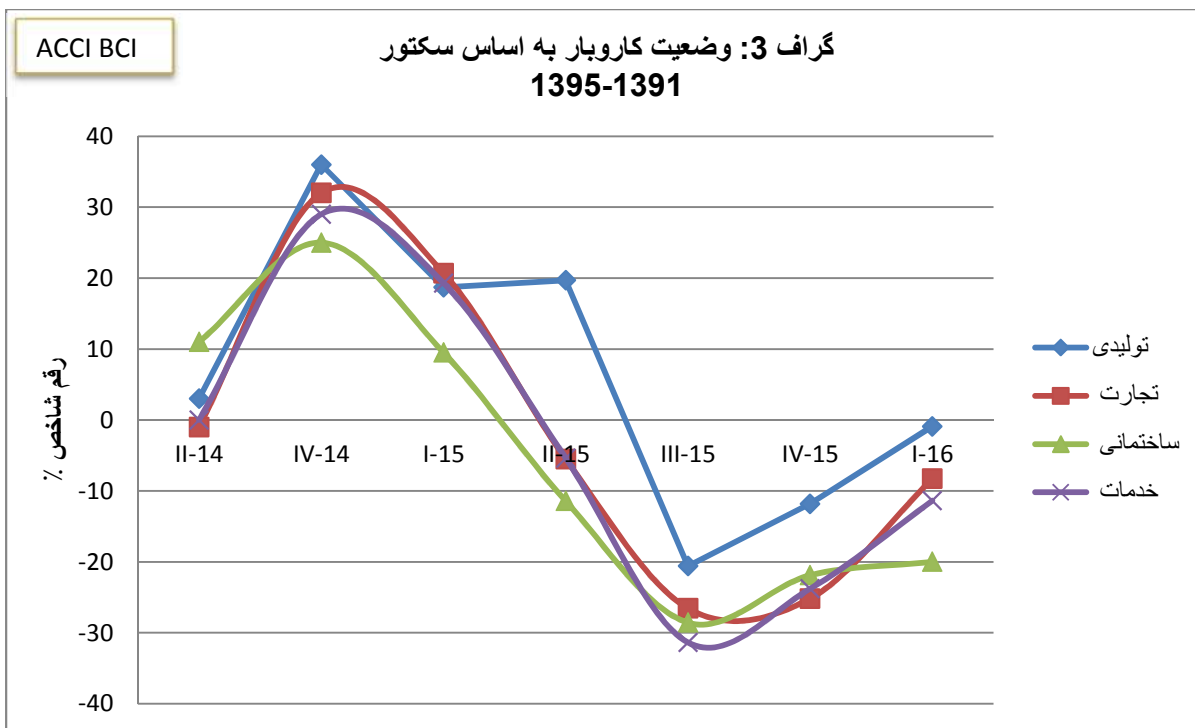
II-2014 تاکنون: کابل، بلخ، قندهار، ننگرهار و هرات

الف. ۲- شرایط کاروبار به تفکیک سکتور:

سروری وضعیت کاروبار در هر چهار سکتور حاکی از بهبود وضعیت کاروبار نسبت به سروری قبل می‌باشد. سکتور ساختمانی در مقایسه با سکتورهای دیگر در بدترین وضعیت و سکتور تولید در بهترین وضعیت قرار دارد. اما شاخص رضایت سکتور تولید نیز منفی است.

طوری که در گراف (3) نشان داده شده است سکتور خدماتی و تجارت نیز از وضعیت خراب کاروبار رنج می‌برند. حاصل تفریق پاسخ‌های مثبت و منفی برای شرایط کنونی کاروبار نیز نشان می‌دهد که شاخص رضایت از وضعیت کاروبار برای سکتورهای مختلف بین -57.93 و -51.72 گزارش شده است. البته باید یادآور شد که پاسخ‌دهندگان نسبت به آینده در مقایسه با سروری قبلی خوشبینی بیشتر نشان داده‌اند.

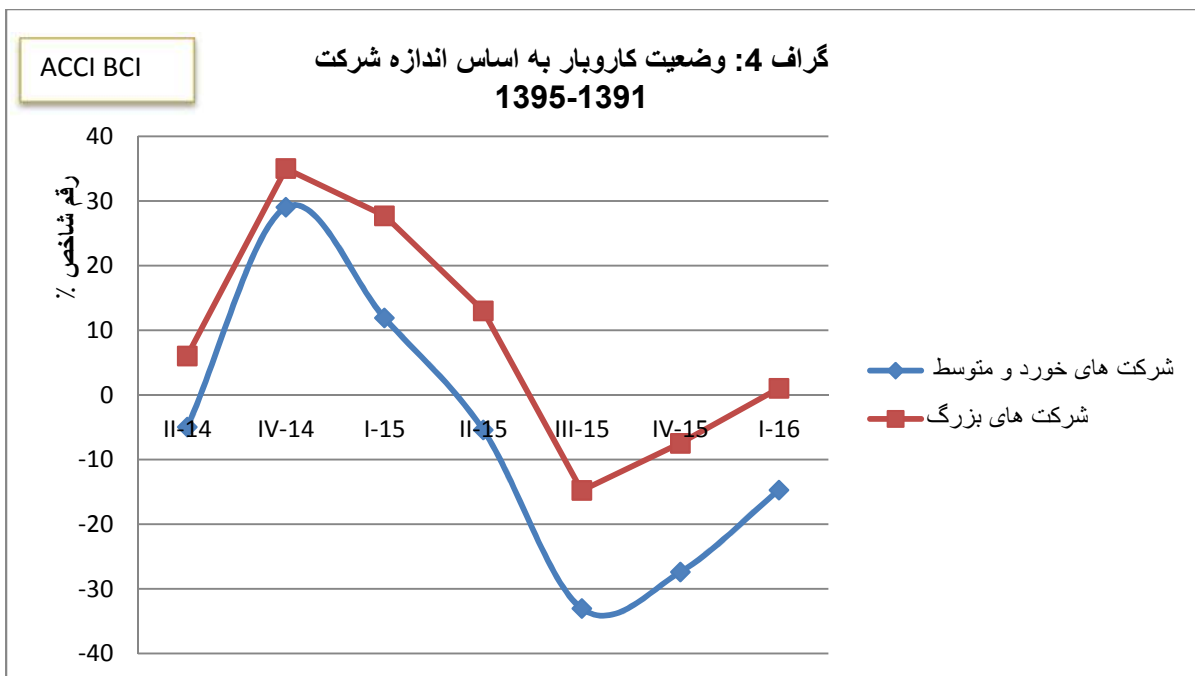
با وجود رشد اندک در توقعات شرکت های سروی شده، بررسی سه سروی اخیر نشان میدهد که وضعیت واقعی کاروبار خرابتر شده است و خوشبینی جامعه تجاری نسبت به آینده نیز کم رنگ است.

الف ۳- شرایط کاروبار به تفکیک اندازه شرکت ها:

شرایط کاروبار برای همه دسته های کوچک، متوسط و بزرگ متشابهتین نسبت به سروی گذشته بهتر گزارش شده است.

شاخص شرایط کاروبار برای شرکت های کوچک و متوسط در ماه حمل 1395 (-27.41) بود، اما اکنون این شاخص به (-14.74) افزایش یافته است.

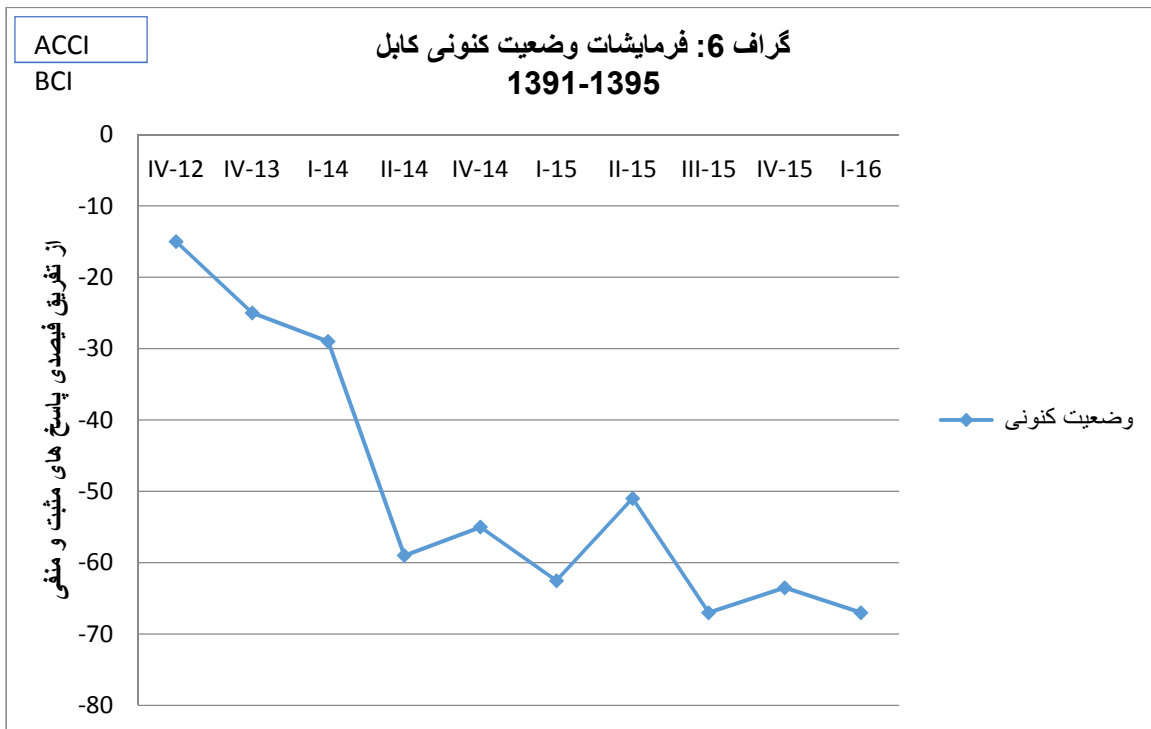
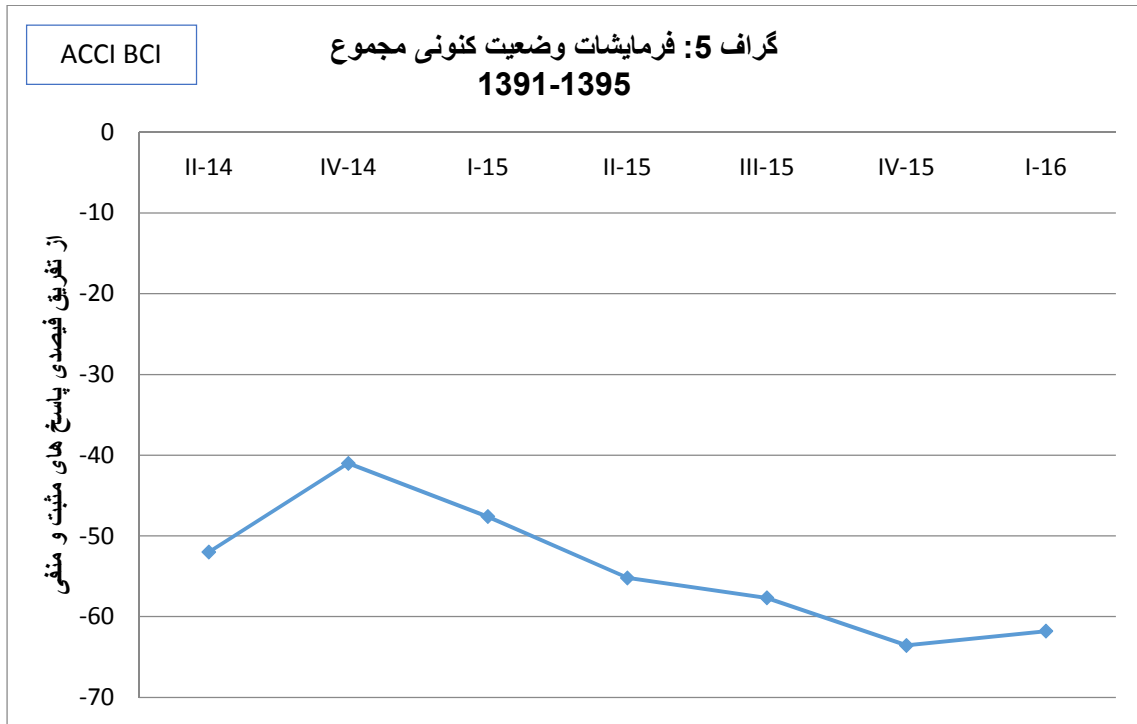
شاخص شرایط کاروبار برای شرکت های بزرگ (1) است در حالیکه این رقم در سروی گذشته (-7.5) بود.

ب- فرمایشات:

فرمایشات شاخص دیگری برای ارزیابی وضعیت کاروبار است. باید یادآور شد که ارقام این بخش نیز حاصل تفریق پاسخ های مثبت و منفی می باشد.

فرمایشات در وضعیت بدی قرار دارد، اما نسبت به سروی قبلی (-63.57) بهبود ناچیز (-61.79) صورت گرفته است.

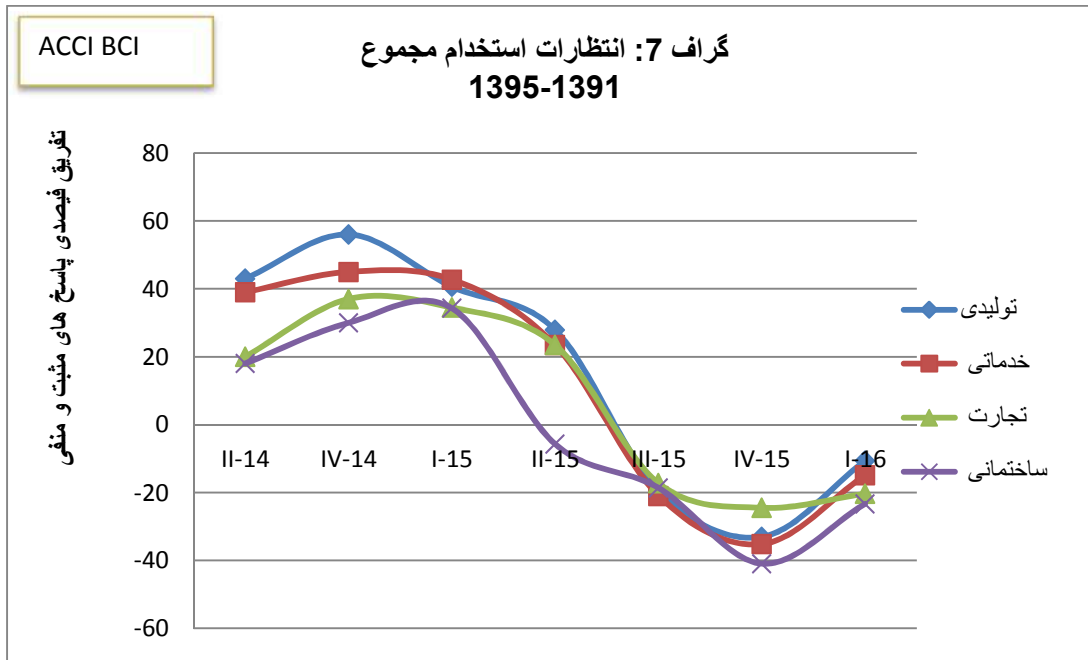

بررسی شاخص فرمایشات از سال 1391 تا کنون نشان می‌دهد که رضایت متشبهان از وضعیت کنونی فرمایشات شان بصورت مداوم کاهش یافته است. اما در سروی دوره قبلی اندکی فرمایشات در کابل نسبت به دور قبل بهتر شده بود در حالی که در این سروی دوباره اندکی نزول نموده است.

ج- انتظارات استخدام :

در کل مدیران و مالکان شرکت های سروی شده نسبت به استخدام کارکنان ماهر در سه ماه آینده خوشبین می باشند.

شاخص عمومی امیدواری متشبین برای استخدام بدون تفکیک سکتور (13.4) می باشد که نسبت به سروی گذشته (-11.43) این رقم بسیار بالاست.

قابل یادآوری است که وضعیت کنونی استخدام نسبت به توقعات پاسخ دهندگان سروی قبل بسیار متفاوت است.

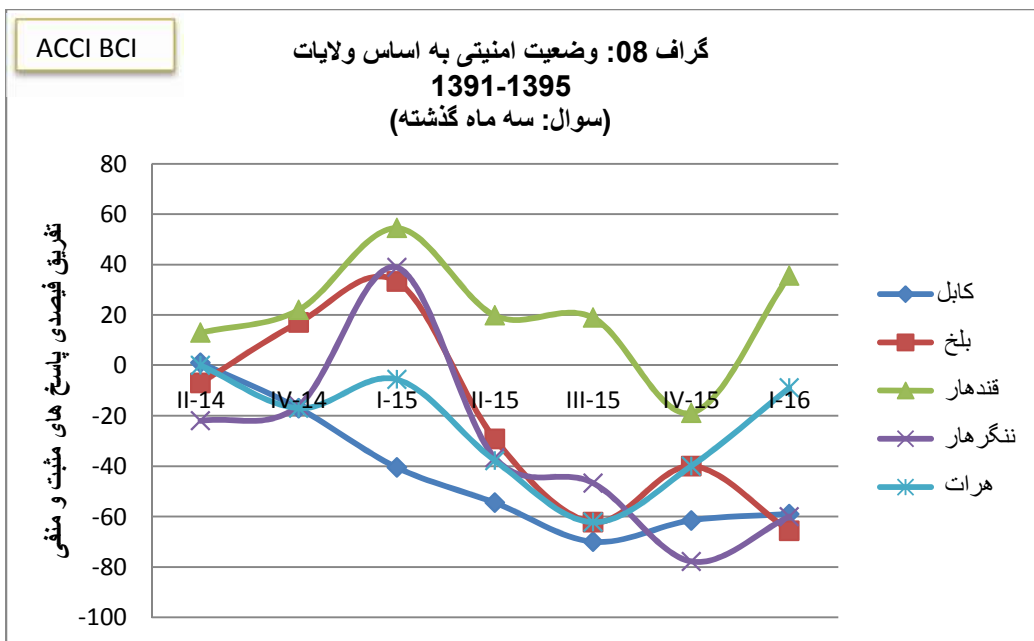
در ماه عقرب شرکت ها گفته بودند که انتظار دارند در سه ماه آینده سطح استخدام بصورت متوسط حدود (-11.43) درصد کاهش یابد، اما طبق این سروی استخدام در سه ماه گذشته روند نزولی را پیموده است. تعداد پاسخ دهندگانی که گفته اند کارمندان شان کاهش یافته 46.61- فیصد بیشتر از آنانی اند که گفته اند در سه ماه گذشته تعداد کارمندان شان افزایش یافته بود.

شرکت های ساختمانی (-61.91) و سکتور تجارت (-53.1) تعداد بیشتری از کارمندان شان را در مقایسه به سکتورهای خدمات (-40.69) و تولید (-36.36) از دست داده اند. این سروی نشان میدهد که خوشبختانه تمام سکتورها نسبت به افزایش استخدام در شش ماه آینده نسبت به سه ماه قبل خوشبین هستند.

د. وضعیت امنیتی

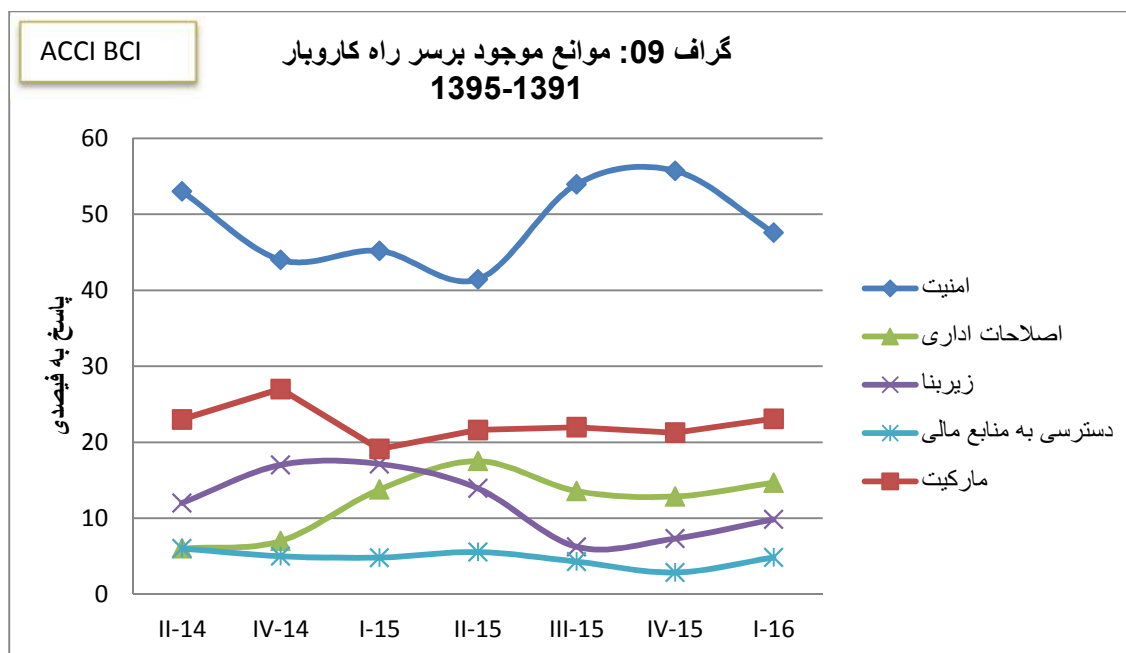
شرایط امنیتی در مناطق قندهار، هرات، کابل و ننگرهار بهتر شده است. در حالیکه قندهار و بلخ بدترین وضعیت امنیتی را در این سروی نشان میدهد.

هـ: موانع موجود بر سر راه کاروبار:

ارزیابی موانع عمده کاروبار نشان می دهد که امنیت کافی مهمترین عامل برای توسعه و انکشاف کاروبار متشبهین است. پس از امنیت به ترتیب تقاضا و بازار برای محصولات و خدمات، اصلاحات اداری، زیرساخت های بهتر و دسترسی به منابع مالی عوامل اساسی برای رشد کاروبار اقتصادی به شمار میروند. طوری که در گراف مشاهده می کنید تقاضا برای اصلاحات اداری در هفت سروی اخیر افزایش یافته و برای چهارمین بار رقم کسانی که اصلاحات اداری را مهم ترین نیاز برای توسعه و انکشاف کاروبارشان قلمداد کرده اند، نسبت به آنانی که انکشاف زیرساخت ها را در صدر خواسته های شان قرار داده اند، افزایش یافته است.

ضمیمه:

تعریف شرایط کاروبار

شرایط کاروبار بر اساس سروی دوره ای شرکت های تولیدی، ساختمانی، خدماتی و تجارتي تشخیص می گردد. از مسوولان شرکت ها درباره وضعیت کنونی و انتظارات شان در مورد شش ماه آینده پرسیده می شود. آنان وضعیت کاروبار شان را با انتخاب یکی از سه گزینه (بهتر از عادی، عادی، بدتر از عادی) و انتظارات شان را با انتخاب یکی از سه گزینه (بهتر خواهد شد، تغییر نخواهد کرد، بدتر خواهد شد) انتخاب می کنند.

گزینه بهتر از عادی را مثبت و گزینه بدتر از عادی را منفی فرض می کنیم. شاخص وضعیت کنونی از تفریق فیصدی پاسخ های مثبت و منفی بدست می آید. در عین حال شاخص انتظارات از تفاوت میان فیصدی گزینه "بهتر خواهد شد" و "بدتر خواهد شد" بدست می آید.

شرایط کاروبار عبارت از اوسط حسابی وضعیت کاروبار و انتظارات می باشد.

گزینه های "عادی" و "تغییر نخواهد کرد" نقطه صفر در نظر گرفته می شود. شاخص شرایط کاروبار از صفر تا مثبت 100 (بیشترین) و منفی 100 (کمترین) می تواند تغییر یابد. بعدها، زمانی که سری های زمانی (time series) بوجود آمد، نقطه صفر شرایط کاروبار با توجه به نتایج سروی سال معیار معین خواهد شد و سالهای بعد بر اساس آن سال سنجیده خواهد شد.

تهیه کنندگان گزارش: یونس نگاه، تمنا نظر و داکتر مسعود پروانفر

مصاحبه کنندگان: نصرت الله ویس، عبدالصیر و عبدالقدیر

تماس با دفتر تحقیق: research1@acci.org.af